

Nynäshamns Naturskyddsförening

Nynäshamns kommun
Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen
149 81 Nynäshamn

27 februari 2007

Synpunkter på program för översiktsplan för Nynäshamns kommun

Vi har tagit del av översiktsplaneprogrammet och redovisar våra övergripande synpunkter i avsnitt 1 nedan. I avsnitt 2 finns ett antal mer specifika synpunkter.

1. Övergripande synpunkter

ÖP-programmet (s. 5) redogör för kommunens framtidsvision. Visionen om ett hållbart samhälle där agenda 21 och de nationella miljömålen genomsyrar alla beslut är sund. Vi instämmer även i att kommunens största tillgångar är följande:

1. människorna
2. kulturlandskapet
3. skärgården och havet
4. naturen
5. framtidstron

På s. 5 anges att detta leder fram till en prioritering av (1) en utvecklad infrastruktur, (2) satsningar på folkhälsa och (3) en effektiv kommunal organisation. Hur det kommer sig att just denna prioritering uppstår är för oss en gåta, men vi håller med om att tillvaratagandet av de fem kärnvärdena ovan bör vara ett centralt mål för kommunen. **Den stora utmaningen för kommunen blir därför att få till stånd en utveckling som inte samtidigt utarmar dessa tillgångar.** Om de utarmas kommer det speciella med Nynäshamns kommun också att urholkas, vilket torde ha förödande konsekvenser för kommunens attraktionskraft och självkänsla. Hur en sådan hållbar utveckling med avseende på kärnvärdena ska se ut bör vara föremål för en bred diskussion och problematisering i ÖP i betydligt större utsträckning än vad som indikeras av ÖP-programmet. Även om fokus för ÖP ligger på de närmaste 10-20 åren måste ÖP:n vidare även innehålla mer långsiktiga perspektiv för att den inte ska bli föråldrad alldeles för snabbt.

Vi föreslår två kompletterande sätt att gå tillväga för att göra detta i ÖP:n: (a) genom att arbeta med scenarier kring möjligheter och hot samt vad dessa kan få inverkan på kärnvärdena, och (b) att utgå direkt från kärnvärdena. Nedan går vi kortfattat igenom dessa två tillvägagångssätt.

1.1. Att bygga scenarier kring möjligheter och hot

Detta tillvägagångssätt går ut på att:

- formulera flera olika möjliga scenarier för vilka möjligheter och hot som kommunen kommer att ställas inför i framtiden, och
- diskutera hur dessa möjligheter och hot ska hanteras utifrån de långsiktiga mål som kommunen vill uppnå, exempelvis tillvarata kommunens kärnvärden utan att utarma dem. Risken finns annars att kommunens beredskap att hantera olika möjligheter och hot blir för låg.

Några tänkbara exempel på scenarier kan vara följande:

1. Mycket starkt bebyggelsestryck på grund av stor befolkningsökning i Stockholmsregionen och kommunens närhet till Stockholm. Det kan vara svårt för kommunen att avskärma sig från ett sådant exploateringstryck, och hur kan det i så fall hanteras utan att t.ex. kulturlandskapet och naturen utarmas? Här blir det nödvändigt att vidta förebyggande åtgärder och att ha en hög ambition för att i tid skydda värdefulla natur- och kulturlandskapsmiljöer.
2. Ökande insikt om att södra delen av Södertörn behövs som Stockholmsregionens gröna lunga, vilket betyder fokus på bevarande av biologisk mångfald och utveckling av olika typer av rekreationsmöjligheter.
3. Klimatförändringar blir verklighet, vilket bl.a. kan leda till att Östersjön blir ett allt mer attraktivt turistmål i förhållande till Medelhavet. Hur hanterar kommunen det ökade exploateringstryck som t.ex. skärgården i så fall kan utsättas för?
4. Hamntillväxt. För somliga är visionen med den planerade storhamnen vid Norvik att Nynäshamn ska bli "ostkustens Göteborg". Vad får detta sannolikt för följd effekter för kommunen? Vilken utveckling låser kommunen sig fast vid om hamnen etableras? Om hamntillväxten skulle bli stor kommer det sannolikt att leda till krav på en motorled över Himmerfjärden. Vilka förebyggande åtgärder bör vidtas för att se till att detta inte blir verklighet?

1.2. Att utgå direkt från kärnvärdena

Med detta sätt att gå tillväga är kärnvärdena istället själva utgångspunkten och diskussionen blir mer direkt hur de kan tillvaratas utan att utarmas. Vi ger nedan några indikationer på faktorer att ta hänsyn till när det gäller naturen samt skärgården och havet samt kulturlandskapet.

1.2.1. Naturen samt skärgården och havet

För oss är det givetvis centralt att ÖP:n formulerar en offensiv strategi för att bevara och om möjligt öka kommunens naturvärden. För att göra detta på ett klokt sätt fordras kunskap om de nuvarande naturvärdena. **Som ett underlag för ÖP:n är det därför helt nödvändigt att genomföra en ny naturinventering av kommunen och att åtgärder formuleras med denna inventering som underlag.** Åtgärderna kan exempelvis vara en prioritering av vilka naturområden i kommunen som bör bli föremål för reservatsbildning och andra former av ökat naturskydd. Vid en sådan prioritering bör det bland annat beaktas hur kommunens naturområden hänger ihop dels inom kommunen och dels med områden i andra kommuner, så att sammanhängande spridningskorridorer för olika arter kan bevaras.

ÖP-programmet (s. 19) menar att den översiktliga naturinventeringen (ÖNI) av kommunen från 1988-90 är i huvudsak aktuell, men vi anser att den nya ÖP:n inte kan basera sig på en snart 20 år gammal inventering. På 20 år hinner mycket hända, i synnerhet som flertalet av åtgärdsrekommendationerna i ÖNI:n har lämnats åt sitt öde. **Bristen på förverkligande av de åtgärder som rekommenderades i ÖNI gör det ännu mer angeläget att skydda de kvarvarande naturvärdena.** En ny naturinventering är därför nödvändig, och med tanke på den stora betydelsen av skärgården och havet för kommunen är det viktigt att den även innefattar kommunens marina miljöer.

Enligt ÖP-programmet (s. 19) är det bara i de områden som är aktuella att exploatera som naturvärden kommer att behövas studeras närmare. Vi menar att detta är feltänkt, eftersom vi vet av erfarenhet att det är relativt oförutsägbart vilka områden som blir aktuella för exploatering. Därför är det nödvändigt att det finns en heltäckande kunskap om kommunens naturvärden.

När det gäller skärgården och havet tillkommer problematiken med ett starkt exploateringsstryck på strandnära miljöer. **Det är därför viktigt att ÖP:n bekräftar vikten av att följa strandskyddsbestämmelserna och att ha en mycket restriktiv hållning till undantag från strandskyddet.**

1.2.2. Kulturlandskapet

Det torde vara omöjligt att bevara kulturlandskapet utan att ha ett levande lantbruk i kommunen. Men lantbruket kan inte vara levande om det inte bär sig ekonomiskt, vilket innebär att en central fråga är hur lönsamhet kan skapas. Om inte denna fråga uttryckligen angrips i ÖP försämras möjligheten att ta till vara kulturlandskapet. Kanske kan detta ske genom en satsning på ekologiskt odlade produkter av hög kvalitet, vilka kan ha goda avsättningsmöjligheter i Stockholm? Detta är en typ av utveckling som kan ses inte långt från kommunen, nämligen i Järna. Så varför skulle detta inte kunna ske även i Nynäshamns kommun? Kanske kan lönsamhet skapas genom att lantbruket kombineras med satsningar på småskalig turistverksamhet? **Kommunen bör utforma ÖP:n så att den ger goda förutsättningar för de här typerna av satsningar.**

2. Specifika synpunkter

ÖP-programmets frågor. Vi tycker att de rutor som ÖP-programmets avsnitt avslutas med innehåller många goda frågor. Kommunens invånare borde ges goda möjligheter att besvara dem och vi föreslår därför att kommunen genomför intervju- och enkätundersökningar bland invånarna. Diskussioner med hjälp av fokusgrupper kan vara ytterligare ett sätt att **förankra den kommande ÖP:n bland medborgare och intressegrupper.**

Lokala miljömål. Enligt framtidsvisionen på s. 5 i ÖP-programmet ska de nationella miljömålen genomsyra alla beslut. För att detta ska kunna ske är det nödvändigt att bryta ned målen på kommunnivå och formulera dem kvantitativt. **Vi förväntar oss att kommunen därför prioriterar arbetet med lokala miljömål och att dessa påverkar innehållet i ÖP:n.**

Gång- och cykeltrafik. Vi efterlyser en **hög ambition när det gäller att uppmuntra gång- och cykeltrafik** i kommunen och hänvisar till de synpunkter vi gav 2006-05-17 på kommunens förslag till gång- och cykelplan, se bilaga 1.

Kollektivtrafik. Vi håller med ÖP-programmet om att kommunen i sin planering ska underlätta invånarnas tillgång till kollektivtrafik. Vi vill betona vikten av att denna tillgänglighet blir bättre även i kommunens glesbygd. Vi föreslår att en behovsundersökning genomförs bland invånarna i kommunen för att bättre kunna bedöma t.ex. hur busslinjenät och turtäthet bör utformas. **Om linjenät och turtäthet bättre kan anpassas till behoven blir resandeunderlaget större och en mer ambitiös utformning av kollektivtrafiken kan då motiveras.**

Väg 225. Vi instämmer i att det finns ett behov av åtgärder för att förbättra säkerhet och framkomlighet när det gäller väg 225 (s. 17). I våra synpunkter på kommunens förslag till gång- och cykelplan (se bilaga 1) har vi betonat behovet av en **cykelbana längs hela väg 225. En begränsning mot tung trafik bör vidare införas när nya väg 73 är klar.** Frånsett alla andra skäl till detta av trafiksäkerhetsskäl har nya väg 73 rimligen har ett mycket bättre skydd mot miljöfarliga utsläpp vid olyckor än väg 225. Väg 225 passerar vid ett flertal tillfällen över vattendrag som har naturliga bestånd av havsöring (Fitunaån och Kagghamraån samt deras tillflöden) och utsläpp av miljöfarliga ämnen till dessa vattendrag kan få förödande konsekvenser.

Godstrafik. I ÖP-programmet anges att kommunen ska arbeta aktivt "för att bidra till goda förutsättningar för miljömässigt hållbara transporter" (s. 17). Vad innebär detta konkret?

Vattenvård. Tillförseln av kväve och fosfor från vattendragen i kommunen till havet måste minimeras, så att kommunen tar sitt ansvar för att minska Östersjöns övergödning. Enligt Länsstyrelsen (Aktuellt näringstillstånd i länets vattendrag, 2006) kännetecknas särskilt Fitunaån av höga fosforhalter. Det är därför bra att riktlinjerna för enskilda avlopp ses över (s. 21) och det är bra att ÖP-programmet betonar vikten av långsiktigt hållbara VA-lösningar, men även andra vattenvårdande åtgärder bör komma ifråga. **Vi föreslår att kommunen som ett led i ÖP-arbetet inventerar möjliga vattenvårdande åtgärder, inklusive möjligheten att bilda ett vattenvårdsförbund för Fitunaån,** som har ett stort avrinningsområde. Vattenvårdsförbund finns för år på andra håll i Stockholms län och är ett sätt att få olika intressenter att mötas och förhoppningsvis samarbeta kring en förbättrad vattenvård.

Naturresevat. Kartan på s. 20 är inte uppdaterad när det gäller naturresevat. Rosenlundsskogens naturresevat är inte alls markerat, och informationen om naturresevaten Borgberget-Slätmosse och Österby måste också uppdateras.

Vindkraft. Vi är allmänt positiva till att kommunen tar sitt ansvar att öka den andel av energiproduktionen i Sverige som sker med förnyelsebara energikällor och instämmer med ÖP-programmets betoning av en hållbar energiförsörjning (s. 22). Därför är det naturligt att kommunen har en generös inställning till att tillåta vindkraftverk. Samtidigt är det viktigt att undvika stora konflikter med landskapsvärden och att placeringen av stora vindkraftverk blir förutsägbart. **Därför bör kommunen utreda och klargöra var i kommunen som etablering av vindkraftverk ska tillåtas.**

Norviksområdet. Miljöprövningen och/eller kommersiella överväganden kan innebära att den planerade storhamnen och angränsande verksamhetsområde vid Norvik inte kommer att förverkligas. Kommunen bör därför i sitt ÖP-arbete ha beredskap för en **alternativ utveckling av Norviksområdet.** En sådan alternativ utveckling bör ta tillvara områdets höga naturvärden och attraktiva läge invid Mysingen.

Bergtäktsplan. Vi har länge efterlyst att kommunen tar fram en bergtäktsplan. Med en sådan plan minskar risken att bergtäkter förläggs på ett oförutsägbart sätt. Vidare kan behovet av nya bergtäkter minimeras om planen är tillräckligt ambitiös när det gäller återvinning av berg- och schaktmassor. **Arbetet med en bergtäktsplan bör inledas så fort som möjligt och färdigställas oberoende av arbetet med ÖP:n i övrigt.** Bergtäktsplanen bör dessutom bli en del av ÖP:n. Planen bör bland annat innehålla:

- En strategi för att i mesta möjliga mån öka återvinningen av berg- och schaktmassor, t.ex. genom att se till att det finns en infrastruktur för detta. Förmodligen kan ett urval av befintliga grustäcker vara lämpliga som platser för mellanlagring, förädling och återvinning (i stället för att användas för fortsatt täkt av naturgrus).
- En inventering av redan tillgängliga berg- och schaktmassor från olika typer av byggen. Inventeringen bör exempelvis gälla de stora mängder krossade bergmassor som enligt Kustplan för Haninge och Nynäshamns kommuner (2002) finns inom området för Musköbasen och vid Älvsnabben. Enligt kustplanen (s. 31) bör dessa bergkrossmassor kunna användas för att täcka behov inom den närmaste regionen på fastlandet.
- En prognos av behovet av nya täkter utifrån annan planerad verksamhet som kan medföra berguttag. Om det föreslagna storskaliga borttagandet av befintliga berg i Norviksområdet utanför Nynäshamn skulle förverkligas, minskar detta rimligen behovet av annat berguttag i kommunen.
- Identifiering av lämpliga platser för bergtäkter, inklusive en inventering av markägares intresse att upplåta mark för bergtäkt.

Avslutningsvis vill vi passa på att påpeka att vi under en rad av år har gjort praktiska naturvårdsinsatser i hagen Björkbacken vid Torp i Sorunda och runt kalkstensbrottet i Stora Vika. Syftet har varit att gynna ängs- och hagmarksfloran i Björkbacken och fjärilsfaunan i Stora Vika. **Kommunen bör i ÖP ge planmässiga förutsättningar för en fortsättning av dessa naturvårdsinsatser, så att risken för att de höga naturvärdena går förlorade minimeras.**

Med vänlig hälsning

NYNÄSHAMNS NATURSKYDDSFÖRENING

Tore Söderqvist
ordförande

Nynäshamns Naturskyddsförening

*** Vi har ca 500 medlemmar och är Svenska Naturskyddsföreningens lokalkrets i Nynäshamns kommun ***

Postadress: c/o Söderqvist, Norr Källsta 15, 148 96 Sorunda

Hemsida: www.nynashamn.snf.se

E-post: nynatur@hotmail.com

Tfn, ordf. Tore Söderqvist: 08-53044337, 076-2475796

Bilaga 1. Föreningens synpunkter på gång- och cykelplan för Nynäshamns kommun

Nynäshamns kommun
Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen
149 81 Nynäshamn

17 maj 2006

Synpunkter på gång- och cykelplan för Nynäshamns kommun (remisshandling 2006-02-15)

Vi har tagit del av förslaget till gång- och cykelplan och lämnar härmed följande synpunkter.

Allmänt

Vi vill först understryka att vi allmänt sett är mycket positiva till att en gång- och cykelplan tas fram. Som ekokommun har Nynäshamns kommun ett särskilt ansvar att göra det lättare och säkrare för fotgängare och cyklister att ta sig fram. Det gynnar både miljö och hälsa. Planen innehåller dessutom en rad mycket goda förslag.

Men ambitionerna när det gäller förverkligandet av förslagen är alltför försiktiga, och många viktiga åtgärder omtalas i intet förpliktande ordalag. Enligt uppgifter i Nynäshamns Posten inskränker sig 2006 års kommunala insatser på området till endast 1500 meter nya cykelbanor. Om 2006 års insatser är representativa för framtiden kommer det att dröja alltför länge innan kommunens gång- och cykeltrafiknät får en acceptabel standard. **Fler åtgärder bör göras efter en tydligare tidtabell, och vi vill se en mer offensiv strategi för att förverkliga fler gång- och cykelbanor i kommunen.** Nedan föreslår vi hur finansiella resurser kan tillföras och ger exempel på nödvändiga ytterligare åtgärder.

Att skapa större finansiella resurser

En viktig del av en mer offensiv strategi är att skapa större finansiella möjligheter att genomföra angelägna åtgärder. I den samverkan som planen vill se mellan olika väghållare **har Nynäshamns kommun som ekokommun ett särskilt stort ansvar att påverka exempelvis Vägverket att prioritera satsningar på gång- och cykelvägar. Vi föreslår att kommunen tar fram en strategi för att åstadkomma en sådan påverkan.**

För att förstärka tillgängliga finansiella resurser föreslår vi vidare att kommunen hittar sätt att låta motorfordonstrafiken bidra med pengar till förverkligandet av åtgärder för att gynna gång- och cykeltrafiken. Det är nämligen motorfordonstrafiken som skapar trafiksäkerhetsrisker för gång- och cykeltrafiken och genom sin omfattning avskräcker människor från att ge sig ut i trafiken på cykel och till fots. Det finns därför samhällsekonomiska skäl att via avgifter låta motorfordonstrafiken kompensera för de negativa bieffekter den orsakar. Vi föreslår att kommunen ser närmare på vilken avgiftsfinansiering som kan vara lämplig. Det kan exempelvis handla om att öronmärka parkeringsavgifter eller en del av hamnavgifterna (anlöpande fartyg ger nämligen som bekant upphov till stora motortrafikströmmar genom kommunen).

Vi anser dessutom att kommunen bör ställa krav på att exploatörer bidrar till byggandet av gång- och cykelbanor. Exploateringsprojekt såsom ny bostadsbebyggelse bör alltid utformas så att de underlättar för gång- och cykeltrafik.

Exempel på nödvändiga högre ambitioner

Till sist vill vi ge tre exempel där vi anser att ambitionsnivån bör höjas i förhållande till förslaget.

1. *Väg 225.* Vi anser att arbete ska inledas med att underlätta gång- och cykeltrafik längs hela väg 225 mellan Ösmo och Södertälje. Behovet är akut. Inte minst de senaste årens ökning av tunga trafiken gör att det är förenat med livsfara att gå eller cykla längs väg 225. Situationen blir självklart ännu värre om storhamnsplanerna för Norvik förverkligas, om inte en viktbegränsning införs för vägen. **Vi föreslår att kommunen i samarbete med Botkyrka kommun, Södertälje kommun och Vägverket tar fram en utbyggnadsstrategi för en gång- och cykelbana längs hela väg 225.** Strategin bör ta fasta på vägens mycket stora potential som cykelturismled. Samfinansiering bör inte uteslutas, eftersom det troligen är det enda sättet att förverkliga en utbyggnad inom rimlig framtid. Den första utbyggnadsetappen bör gälla en gång- och cykelväg för sträckan mellan Spångbro och Ösmo.

2. *Väg 542.* **Vi föreslår en mer offensiv hållning även när det gäller utbyggnad för gång- och cykeltrafik längs med väg 542 från Spångbro till Grödbymalm.** Kommunen bör ta upp diskussioner med Vägverket om en sådan utbyggnad. Samfinansiering bör inte uteslutas. Till saken hör att grustagen i Sorunda ger ett betydande lokalt bidrag till tung trafik längs väg 542. Grustäkten vid Sunnerby gavs nyligen tillstånd till förlängd drift och länsstyrelsen behandlar i skrivande stund en ansökan om att öppna en ny bergtäkt vid Väggarö. Den tunga trafiken till och från dessa täkter berör många barn, eftersom den går förbi Fagerviks skola och Kyrkskolan samt passerar Sunnerby.

3. *Nynäsvägen mellan Älgviken och Nynäshamn.* Nuvarande väg 73 kommer förhoppningsvis att locka cyklister när nya väg 73 är färdig. Det är mycket viktigt att cyklister som ska ta sig till och från Nynäshamns tätort kan cykla trafiksäkert mellan Älgviken och tätorten. Planen förespråkar ett cykelfält eller separat gång- och cykelbana längs Nynäsvägen från Älgviken. **Denna vägsträcka är tämligen hårt trafikerad trots den nya infartsleden. Därför är det nödvändigt med högre ambitioner än ett cykelfält, det vill säga en separat gång- och cykelbana behövs.**

Med vänlig hälsning

NYNÄSHAMNS NATURSKYDDSFÖRENING

Tore Söderqvist
ordf.